

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๑๑/๒๕๕๑

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ระหว่าง { นายประสาร มฤคพิทักษ์ สมาชิกวุฒิสภา กับคณะสมาชิกวุฒิสภา รวม ๓๖ คน ผู้ร้อง
นายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ผู้ถูกร้อง

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๒๖๕ หรือไม่

ประธานวุฒิสภามีหนังสือลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๑ ส่งคำร้องของนายประสาร มฤคพิทักษ์ สมาชิกวุฒิสภาและคณะ รวม ๓๖ คน (ผู้ร้อง) ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบ มาตรา ๒๖๕

ความเป็นมา

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ว่า

๑. นายไชยา สะสมทรัพย์ (ผู้ถูกร้อง) ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ และได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนเองและคู่สมรสต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ จากการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง ปรากฏว่า นางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรส มีรายการเงินลงทุนที่เป็นหุ้นในบริษัททรัพย์สกลเฮง จำกัด จำนวน ๒๕,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท จากทุนจดทะเบียนทั้งหมดของบริษัทฯ คิดเป็นร้อยละห้าสิบของทุนจดทะเบียนทั้งหมด ซึ่งเป็นการถือหุ้นเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทฯ และไม่ปรากฏว่าตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ผู้ถูกร้องได้แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบว่า ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการที่คู่สมรสถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วเห็นว่า โดยที่พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ได้บัญญัติให้นำมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย ซึ่งมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ เป็นกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลง จึงมีมติให้แจ้งข้อเท็จจริงพร้อมส่งเอกสารในเรื่องนี้ไปยัง ๑) นายกรัฐมนตรี ๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร ๓) ประธานวุฒิสภา และ ๔) ประธานกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อทราบและพิจารณาต่อไป

ผู้ร้องเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการกระทำการอันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วน และหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) โดยมาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ได้กำหนดให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ มาบังคับใช้กับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรี ตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลง จึงใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๑ ในการเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้ส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

๒. ประธานวุฒิสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องของสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ ประกอบมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม และมาตรา ๒๖๕ จึงส่งคำร้องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัวหรือไม่

ตุลาการประจําคดีพิจารณาคำร้องแล้ว มีคำสั่งให้รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณา และให้ส่งสำเนา คำร้องให้นายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง

๓. นายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นหนังสือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๑ และหนังสือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ ต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้ว สรุปได้ว่า

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง และวรรคท้าย มีข้อห้ามนายกรัฐมนตรัฐมนตรี รัฐมนตรี คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรัฐมนตรี เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งถือจำนวนหุ้นเป็นสาระสำคัญที่บัญญัติไว้

ในรัฐธรรมนูญ และขณะนี้กฎหมายที่ออกตามความในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ยังมีได้
ตราออกมาบังคับใช้ แต่มีพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓
ซึ่งตราขึ้นตามมาตรา ๒๐๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐
โดยมีสาระสำคัญเช่นเดียวกับมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จึงต้องนำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ
ตามพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับ แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี
พ.ศ. ๒๕๔๓ ไม่มีบทบัญญัติห้ามคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี
เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ประกอบกับยังไม่มีกฎหมายตราขึ้นตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาเป็นเส้นแบ่งระหว่างจำนวนหุ้นส่วนและหุ้นของกลุ่มสมรส
และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีที่จะครอบครองไว้ได้ โดยไม่ต้องแจ้ง
ประธานกรรมการ ป.ป.ช. กับส่วนที่เกินจำนวนและประสงค์จะรับประโยชน์ที่จะต้องแจ้ง
ประธานกรรมการ ป.ป.ช. และต้องโอนให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินของผู้อื่น ดังเช่นที่บัญญัติไว้
ในพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๕
เมื่อยังไม่มีกฎหมายกำหนดจำนวนหรือสัดส่วนและหลักเกณฑ์การถือหุ้นของกลุ่มสมรสของรัฐมนตรีไว้
การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สรุปข้อเท็จจริงประกอบข้อกฎหมาย โดยนำบทบัญญัติบางมาตรา
แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมาใช้บังคับให้เป็นผลร้ายแก่บางคู่ใด สะสมทรัพย์ จึงไม่อาจกระทำได้

๓.๒ ผู้ถูกร้องเห็นว่า รัฐมนตรีไม่มีหน้าที่ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อประธานกรรมการ
ป.ป.ช. กรณีหุ้นส่วนหรือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทของกลุ่มสมรส ด้วยเหตุผล คือ รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง กำหนดให้เป็นหน้าที่ของ
นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี แต่ในวรรคท้าย บัญญัติว่า “บทบัญญัติในมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับ
กลุ่มสมรสของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย” เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญมาตรานี้มิได้บัญญัติ
ให้เป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช.
ว่าประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นผู้ถือหุ้นของกลุ่มสมรส ซึ่งต่างจากบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕
ที่บัญญัติไว้ชัดเจนว่าให้นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของ
กลุ่มสมรส ประกอบกับความประสงค์ในการโอนหุ้นส่วนหรือหุ้นให้นิติบุคคลจัดการทรัพย์สินแทน
ถือเป็นสิทธิของกลุ่มสมรสของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีเป็นการเฉพาะตัวเพราะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์

ผู้อื่นจะแสดงเจตนาแทนยอมไม่มีผลทางกฎหมาย นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีไม่สามารถบังคับให้คู่สมรสของตนจัดการโอนหุ้นส่วนหรือหุ้นของกลุ่มสมรสให้แก่นิติบุคคลได้ หากนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีแจ้งความประสงค์เป็นหนังสือต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับหุ้นส่วนหรือหุ้นของกลุ่มสมรสภายในกำหนดสามสิบวันและจัดการโอนหุ้นที่มีหลักทรัพย์สืบทอดของตน แต่เป็นหลักทรัพย์สืบทอดของกลุ่มสมรสภายในกำหนดเก้าสิบวัน การแจ้งเป็นหนังสือต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. และการโอนเช่นนี้ ก็ไม่มีผลผูกพันคู่สมรสตามกฎหมาย ดังนั้น หน้าที่ในการแจ้งการเป็นหุ้นส่วนและหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในจำนวนที่เกินกว่ากฎหมายบัญญัติต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ของคู่สมรสของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี จึงเป็นหน้าที่ของกลุ่มสมรส

๓.๓ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้อง และนางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรส ในกรณีเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ กรณีจึงเป็นการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินภายในกำหนดเวลาสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ทั้งนี้ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวได้แจ้งว่า นางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัททรัพย์ฮกเฮง จำกัด จำนวน ๒๕,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท จากทุนจดทะเบียนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละห้าสิบของทุนจดทะเบียนทั้งหมด โดยประธานกรรมการ ป.ป.ช. ลงชื่อรับทราบแล้วด้วย ดังนั้นเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ว่าการประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทให้แจ้งต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ประกอบกับการแจ้งความประสงค์ในการที่จะได้รับประโยชน์จากการเป็นผู้ถือหุ้นไม่มีแบบ และผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๕ ประกอบมาตรา ๒๖๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว ย่อมถือได้ว่าการแจ้งข้างต้น ผู้ถูกร้องได้แจ้งเป็นหนังสือต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ ด้วย และประธานกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับทราบการเป็นผู้ถือหุ้นของนางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสของ

ผู้ถูกร้องภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแล้ว

๓.๔ นายประสาร มฤคพิทักษ์ สมาชิกวุฒิสภา และคณะ รวม ๓๖ คน ไม่มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภา เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเป็นการเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ เนื่องจากความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๕) หรือ (๖) เป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีจะต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูลถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์เพื่อโปรดเกล้าฯ ให้รัฐมนตรีผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง หากนายกรัฐมนตรีไม่ดำเนินการ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม จึงบัญญัติให้อำนาจแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้อีกทางหนึ่ง การที่มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ให้นำมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีนั้น เป็นการกำหนดขั้นตอน วิธีการ และรับรองการกระทำของรัฐมนตรีที่เกิดขึ้นก่อนศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ไม่ได้หมายความรวมถึงการให้สิทธิแก่สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภาให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงด้วย ประธานวุฒิสภาจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๖)

๓.๕ การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. อ้างว่า เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ นายศราวุธ เมนะเสวต เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้บรรยายสรุปเกี่ยวกับการกรอกแบบบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้คณะรัฐมนตรีชุดนี้ได้รับทราบแล้ว โดยได้บรรยายให้ทราบถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ ที่กำหนดหลักการเพิ่มเติมนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐๕ โดยนอกจากจะห้ามนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้ว ยังห้ามรวมถึงคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า ไม่ว่านายศราวุธ เมนะเสวต จะได้บรรยายให้ทราบถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ ที่กำหนดหลักการเพิ่มเติมการเป็นผู้ถือหุ้นของคู่สมรสของรัฐมนตรี นอกเหนือจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐๕ หรือไม่ก็ตาม แต่การที่ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว โดยได้แจ้งว่า นางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสของตนถือหุ้น ในบริษัททรัพย์ฮกเฮง จำกัด จำนวน ๒๕,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท จากทุนจดทะเบียนทั้งหมด คิดเป็นร้อยละห้าสิบของทุนจดทะเบียนทั้งหมด โดยการยื่นแจ้งการถือหุ้น ของคู่สมรสของผู้ถูกร้องนี้ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ลงชื่อรับทราบด้วย จึงเป็นกรณีที่ตนเองมิได้ มีเจตนาหรือจงใจกระทำการฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕

๓.๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นว่านี้ ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ...” บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรานี้เป็นการยืนยันหรือมีหลักการ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ ที่คุ้มครองสิทธิ ของบุคคลในเรื่องทรัพย์สิน หากจะจำกัดสิทธิในเรื่องทรัพย์สินจะต้องตรากฎหมายออกมาบังคับใช้ เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ เป็นการจำกัดสิทธิ ในการเป็นหุ้นส่วนหรือการเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี จึงถือว่าเป็นการจำกัดสิทธิในเรื่องทรัพย์สิน ซึ่งรัฐธรรมนูญได้รับรองหรือคุ้มครองไว้ จึงต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิในเรื่องการเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้น ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีมิได้

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๕๑ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ ... (๗) กระทำการ อันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๕” และวรรคสาม บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรี

ตาม (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) หรือวรรคสอง โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย” มาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๐) หรือ (๑๑) หรือมาตรา ๑๑๕ (๓) (๔) (๕) (๗) หรือ (๘) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่”

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๑ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ด้วย ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภาตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนดจึงมีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย เมื่อมีกรณีปรากฏว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) โดยการเข้าชื่อของสมาชิกวุฒิสภาต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง กล่าวคือ สมาชิกวุฒิสภาที่เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา กรณีตามคำร้องผู้ร้องซึ่งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจำนวนสามสิบหกคน ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง กรณีจึงเป็นไปตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๕๑ เมื่อประธานวุฒิสภาส่งคำร้องดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้ได้ ที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า รัฐธรรมนูญไม่ได้ให้สิทธิแก่สมาชิกวุฒิสภาเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และประธานวุฒิสภาไม่มีอำนาจยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) จึงไม่อาจรับฟังได้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาแล้วเห็นว่าข้อเท็จจริงตามคำร้องและคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรี

ว่าการกระทรวงสาธารณสุข สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๕ หรือไม่

คำวินิจฉัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ... (๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๓ มาตรา ๒๖๔ หรือมาตรา ๒๖๕” และมาตรา ๒๖๕ บัญญัติว่า “นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้น โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว ให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามวรรคหนึ่ง มิได้

บทบัญญัติมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ มีเจตนารมณ์ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องแจ้งความประสงค์ในการรับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อป้องกันมิให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี มีผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สาธารณะกับการประกอบธุรกิจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและครอบครัว อันเป็นการควบคุมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง จึงบัญญัติไว้ชัดเจนว่า ให้เป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องแจ้งการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท และการได้รับประโยชน์จากการถือครองหุ้นจำนวนที่เกินตามที่กฎหมายกำหนดต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และต้องแจ้งการโอนหุ้นให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นตามที่กฎหมายกำหนด และมาตรา ๒๖๕

วรรคสามให้นำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย

โดยที่มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติหลักการไว้เช่นเดียวกับมาตรา ๒๐๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ในการแจ้งการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นและการรับประโยชน์จากการถือครองหุ้นของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๒๐๕ และเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน จึงเป็นกฎหมายที่นำมาใช้บังคับกับการแจ้งการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นและการรับประโยชน์จากการถือหุ้นของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๖๕ ด้วย

พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เว้นแต่รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้ไม่เกินร้อยละห้าของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือรัฐมนตรีเป็นผู้ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ในกรณีที่รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินร้อยละห้า และรัฐมนตรีประสงค์จะได้รับการรับประโยชน์จากจำนวนหุ้นที่เกินดังกล่าว มาตรา ๕ กำหนดให้รัฐมนตรีต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และโอนหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ และจะต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบอีกครั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ออนหุ้นให้นิติบุคคลนั้น ซึ่งแม้ว่าพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ จะไม่มีบทบัญญัติให้รัฐมนตรีแจ้งความประสงค์ที่จะรับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นของกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะก็ตาม แต่การที่รัฐมนตรีจะต้องแจ้งความประสงค์รับประโยชน์สำหรับการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นของกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะนั้น เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญให้นำบทบัญญัติสำหรับนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมาใช้บังคับ เมื่อบทบัญญัติสำหรับนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมีกฎหมายบัญญัติ

ไว้อย่างไร ก็ย่อมจะนำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะได้ด้วย ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติเป็นการเฉพาะในกรณีดังกล่าวอีก เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีผู้หนึ่งที่จะต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ ดังนั้น รัฐมนตรีจึงมีหน้าที่ต้องแจ้งความประสงค์จะรับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย

ประเด็นโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. นำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ และพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๕ มาใช้บังคับให้เป็นผลร้ายแก่คู่สมรสของผู้ถูกร้อง และประเด็นที่ว่ารัฐมนตรีไม่มีหน้าที่ในการแจ้งการเป็นหุ้นส่วนและหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ในจำนวนที่เกินกว่ากฎหมายบัญญัติต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ของคู่สมรสของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี จึงเป็นหน้าที่ของคู่สมรสนั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคสาม บัญญัติให้การแจ้งถือครองหุ้นและการรับประโยชน์จากการถือครองหุ้นของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี มาใช้บังคับกับคู่สมรสของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย จึงเป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบถึงการถือครองหุ้นและการได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นของคู่สมรสรัฐมนตรีตามมาตรา ๒๖๕ ประกอบมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาคำเนินการตามอำนาจหน้าที่มิได้นำกฎหมายใช้บังคับเพื่อให้เป็นผลร้ายแก่คู่สมรสของผู้ถูกร้องแต่อย่างใด ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้จึงฟังไม่ขึ้น

ประเด็นโต้แย้งในประการต่อมามีว่า ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๕ ประกอบมาตรา ๒๖๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว ย่อมถือได้ว่าการแจ้งข้างต้น ผู้ถูกร้องได้แจ้งเป็นหนังสือต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ ด้วย และประธานกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับทราบการเป็นผู้ถือหุ้นของนางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสของผู้ถูกร้องภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่

ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแล้ว ผู้ถูกร้องจึงมิได้มีเจตนาหรือจงใจกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕

พิจารณาแล้วเห็นว่า การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕๕ นั้น รัฐมนตรีมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง ส่วนมาตรา ๒๖๕ บัญญัติว่า ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเกินจำนวนที่กฎหมายกำหนดต่อไป ให้รัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้รัฐมนตรีผู้นั้น โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น หากรัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์ตามมาตรา ๒๖๕ ทั้งตนเองและคู่สมรส ผู้ถูกร้องในฐานะรัฐมนตรีจึงมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้ฟังไม่ขึ้น เนื่องจากการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๕ กับการแจ้งต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๖๕ เป็นคนละกรณีกัน ส่วนข้อโต้แย้งที่ว่า ผู้ถูกร้องมิได้มีเจตนาหรือจงใจกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ นั้น เห็นว่า ผู้ถูกร้องได้รับทราบหลักการเพิ่มเติมถึงการมีหน้าที่ต้องแจ้งความประสงค์ที่จะเข้าถือประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจากนายสรวิศ เมนะเสวต เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว แต่ผู้ถูกร้องมิได้ดำเนินการแจ้งความประสงค์ที่จะรับประโยชน์จากการถือหุ้นเกินจำนวนที่กฎหมายกำหนดของคู่สมรสต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ภายในกำหนดระยะเวลา ถือว่าเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายโดยเจตนา ข้อโต้แย้งดังกล่าวจึงฟังไม่ขึ้นเช่นเดียวกัน

สำหรับประเด็นโต้แย้งของผู้ถูกร้องที่ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ เป็นการจำกัดสิทธิในการเป็นหุ้นส่วนหรือการเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท

ของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี จึงถือว่าเป็นการจำกัดสิทธิในเรื่องทรัพย์สินซึ่งรัฐธรรมนูญได้รับรองหรือคุ้มครองไว้ นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องโต้แย้งว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ มีข้อความขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๕ ประกอบมาตรา ๔๑ ประเด็นนี้เป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทั้งสิ้น ซึ่งไม่อาจจะขัดหรือแย้งกันได้

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ และได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบของตนเองและคู่สมรสต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ กรณีเข้ารับตำแหน่งดังกล่าว และไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบว่าประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการที่นางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัททรัพย์สกลเฮง จำกัด เกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้น ที่จำหน่ายได้ในบริษัท ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ แม้ว่าในปัจจุบันพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ ยังมิได้มีการบัญญัติให้รวมถึงการถือครองหุ้นและได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวของกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี แต่เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีผู้หนึ่งที่จะต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ ดังนั้น รัฐมนตรีจึงมีหน้าที่ต้องแจ้งความประสงค์จะรับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวของกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย กรณีจึงถือว่าการกระทำของผู้ถูกร้องในฐานะรัฐมนตรีเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ เป็นการกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๒๖๕

มีกรณีต้องวินิจฉัยต่อไปว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อใด เห็นว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) บัญญัติให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ ซึ่งหมายถึงว่า เมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งตามที่กำหนดไว้เกิดขึ้น

ความเป็นรัฐมนตรีย่อมต้องสิ้นสุดลงทันที ไม่ใช่สิ้นสุดลงในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ส่วนมาตรา ๙๒ นั้น เป็นการบัญญัติถึงการออกจากตำแหน่งไว้เพื่อแก้ปัญหอันเกี่ยวกับกิจการที่รัฐมนตรีได้ทำไปหลังจากความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงแล้วจนถึงวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ไม่ให้กระทบกระเทือนกิจการที่กระทำไปในระหว่างนั้น หากความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ย่อมไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติรับรองกิจการที่ทำไปก่อนการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๕ ตั้งแต่วันที่พ้นกำหนด สิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี

นายชัช ชลวร

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายจรูญ ภัคดีชนากุล

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจรูญ อินทจาร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายเฉลิมพล เอกอรุ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอนุรักษ์ มาประณีต

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายบุญส่ง กุลบุปผา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายชัช ชลวร ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๑๑/๒๕๕๑

วันที่ ๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ประเด็นวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลง เฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๕ หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และความในวรรคสามก็ได้บัญญัติว่า การยื่นบัญชี ตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย อันแสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบสำหรับการยื่น บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้ง ทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นมาตรการหนึ่งในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง

นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือ ผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป หากประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ

ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้น โอนหุ้น ในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ความในวรรคหนึ่งดังกล่าวให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีด้วยโดยผลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคสาม อันเป็นมาตรการอีกมาตรการหนึ่ง ของการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อมิให้เกิดการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์

จากบทบัญญัติดังกล่าว เห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เป็นที่หน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งเงื่อนไขในกรณี ที่ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่ คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นต่อไป หากประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต้องแจ้ง ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญ กำหนด คือ สามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง โดยมีเจตนารมณ์เพื่อเป็นหลักประกันในการปฏิบัติ หน้าที่ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีให้เป็นไปได้โดยสุจริตและคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของ ประเทศเป็นสำคัญ การจำกัดสิทธิในการถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทของนายกรัฐมนตรีและ รัฐมนตรีได้รวมไปถึงคู่สมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย แต่ทั้งนี้สามารถโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทในส่วนจำนวนที่เกินสิทธิให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งในขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีผลบังคับ มีพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็น หุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ในห้างหุ้นส่วนจำกัด รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้ไม่เกินร้อยละห้า ของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น

(๒) ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด รัฐมนตรีเป็นผู้ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละห้า ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น”

ดังนั้น รัฐมนตรีจึงเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดได้ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด ที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ (๒)

แม้พระราชบัญญัติดังกล่าว มิได้มีบทบัญญัติถึงการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทของกลุ่มสมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรีก็ตาม แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐๕ อันเป็นหลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ เพียงแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ ได้บัญญัติให้นำมาใช้บังคับกับกลุ่มสมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย กรณีจึงต้องถือว่ากลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ต้องไม่เป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น โดยผลแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ (๒) ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ มีผลบังคับใช้ ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจอ้างว่าพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการห้ามกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท มาเป็นเหตุที่จะไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคสาม ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีสถานะในลำดับศักดิ์ที่สูงกว่าได้

ที่ผู้กร้องอ้างว่า หน้าที่ในการแจ้งการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ในจำนวนที่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นหน้าที่ของกลุ่มสมรสเองนั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นเป็นผู้แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง โดยวรรคสามให้นำบทบัญญัติแห่งการห้ามมิให้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติตามวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับกลุ่มสมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีด้วย หน้าที่ในการแจ้งจึงเป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีแล้วแต่กรณี เพราะบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

และหากจะเป็นดังเช่นเหตุผลตามที่ผู้ถูกร้องอ้าง บุตรของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือไร้เดียงสา ย่อมไม่สามารถจะแจ้งการถือหุ้นหรือการเป็นหุ้นส่วนของตนเองได้เลย

ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ได้แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบถึงการถือหุ้นของนางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสของตน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ประกอบมาตรา ๒๖๐ แล้ว ย่อมถือได้ว่าเป็นการแจ้งต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ด้วย นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญได้บัญญัติหน้าที่ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และการแจ้งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท และความประสงค์จะได้รับประโยชน์จากความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นไว้แยกต่างหากจากกัน โดยในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๕ และกำหนดระยะเวลาให้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้ในมาตรา ๒๖๐ ส่วนบทบัญญัติการห้ามเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๕ โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมว่า ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นต่อไป ต้องแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้น โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น

ดังนั้น การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ประกอบมาตรา ๒๖๐ จึงเป็นคนละกรณีกับการแจ้งความประสงค์จะได้รับประโยชน์จากความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นตามมาตรา ๒๖๕ และมีเจตนารมณ์แตกต่างกัน กล่าวคือ การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ประกอบมาตรา ๒๖๐ เป็นการยื่นเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หากฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญบัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้วินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๓ ส่วนการแจ้งว่าประสงค์จะได้รับประโยชน์จากความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ เป็นการแจ้งเพื่อป้องกันมิให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เข้าไปมีส่วนหรือมีผลประโยชน์ขัดกันในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพราะจะต้องโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกิน

ร้อยละห้า ให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นต่อไป หากฝ่าฝืน รัฐธรรมนูญ บัญญัติให้เป็นเหตุแห่งความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) เช่นนี้ จึงถือไม่ได้ว่าการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของกลุ่มสมรส ต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ประกอบมาตรา ๒๖๐ เป็นการแจ้งต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ถึงความเป็นผู้ถือหุ้นของกลุ่มสมรสและประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕

ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า นายประสาร มฤคพิทักษ์ สมาชิกวุฒิสภาและคณะรวม ๓๖ คน ไม่มีสิทธิ เข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความเป็นรัฐมนตรีของ ผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเป็นการเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ได้นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๑ ซึ่งบัญญัติให้สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใด คนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลง มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดลงเฉพาะตัวของความเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๕) หรือ (๖) หรือวรรคสองด้วยนั้น หมายความว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกขอให้ส่งคำร้องเพื่อให้ ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อได้กระทำการ ตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๕) หรือ (๖) หรือวรรคสอง ซึ่งนอกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนตามที่กฎหมายกำหนด จะเป็นผู้มีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยความสิ้นสุดลงเฉพาะตัวของรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๕๑ แล้ว ยังกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย

เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกร้องในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้ กระทำการ อันต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ อันอาจเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ดังนั้นผู้ร้อง คือ นายประสาร มฤคพิทักษ์ สมาชิกวุฒิสภาและคณะซึ่งมีจำนวนรวม ๓๖ คน เกินกว่า

หนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา (จำนวน ๑๕ คนขึ้นไป) จึงมีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๑

ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ เป็นการบัญญัติจำกัดสิทธิในการเป็นหุ้นส่วนหรือการเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี จึงเป็นการจำกัดสิทธิในเรื่องทรัพย์สินตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ ได้บัญญัติรับรองไว้ นั้น เห็นว่า แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ บัญญัติว่านายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ แต่ก็มีได้เป็นการบัญญัติห้ามเด็ดขาด เพราะในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากความ เป็นหุ้นส่วนหรือการถือหุ้นดังกล่าวต่อไป ย่อมสามารถกระทำได้โดยแจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นต่อไป โดยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทไม่ได้เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดผลประโยชน์ขัดกันระหว่างประโยชน์ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีกับประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนโดยรวม กรณีจึงไม่ได้เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเกินกว่าเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิในการถือครองทรัพย์สินโดยสิ้นเชิงแต่อย่างใด

การแจ้งความประสงค์ที่จะได้รับประโยชน์จากความ เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ เป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ต้องแจ้งแก่ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายในระยะเวลาตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ดังที่วินิจฉัยมาแล้ว เมื่อผู้ถูกร้องได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และทราบถึงหลักการเพิ่มเติมถึงการมีหน้าที่ต้องแจ้งความประสงค์ที่จะเข้าถือเอาประโยชน์จากความ เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ จากนายสุรารุท เมนะเสวต เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้ว เช่นนี้ถือได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจไม่แจ้งต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติให้ทราบถึง

ความเป็นผู้ถือหุ้นของกลุ่มสมรส ในกรณีที่ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากความเป็นผู้ถือหุ้นต่อไป ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นที่ยุติได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และไม่แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ว่า ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการที่นางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัท ทรัพย์ฮกเฮง จำกัด จำนวนเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ การกระทำของผู้ถูกร้องจึงเป็นการกระทำ อันต้องห้ามตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๕ ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบ มาตรา ๒๖๕ ตั้งแต่วันที่พ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นอันสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๕

นายชัช ชลวร

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว

ของ นายจรัญ ภักดีธนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๑๑/๒๕๕๑

วันที่ ๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ประเด็นวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) หรือไม่

ความเห็น

เห็นว่า ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและบริหารประเทศ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องไม่เป็นผู้ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือมีส่วนได้ส่วนเสียอยู่กับผู้ประกอบการค้า ซึ่งจะต้องได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่งอยู่ด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐๕ ได้เริ่มต้นวางหลักการสำคัญเพื่อป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเข้าไปเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือคงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปเกินจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีข้อยกเว้นไว้ว่า หากรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นเกินจำนวนที่กฎหมายบัญญัติต่อไปจะต้องกระทำให้ถูกต้อง ๒ ประการ คือ (๑) ต้องแจ้งความประสงค์เช่นนั้นให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และ (๒) ต้องโอนหุ้นดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งได้มีพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ รองรับไว้ในมาตรา ๔ (๒) ว่ารัฐมนตรีจะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนได้ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น สำหรับหุ้นจำนวนที่เกินกว่านั้น หากรัฐมนตรีประสงค์จะคงได้รับประโยชน์ต่อไป จะต้องแจ้งความประสงค์นั้นเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายใน ๓๐ วัน

นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และจะต้องโอนหุ้นจำนวนดังกล่าวให้นิติบุคคลที่มีอำนาจจัดการ
กองทุนส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือนิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สิน
เพื่อประโยชน์ของผู้อื่นตามกฎหมายภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ได้แจ้งความประสงค์ให้ประธานกรรมการ
ป.ป.ช. ทราบ ตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว

มาตรการป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมีผลประโยชน์ทับซ้อน หรือมีส่วนได้ส่วนเสียร่วม
อยู่กับภาคธุรกิจการค้าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นี้ยังมีช่องว่าง
เปิดทางให้มีการหลีกเลี่ยงได้ โดยการมอบหรือยอมให้คู่สมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของ
รัฐมนตรีคงความเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเกินจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ
ไว้ต่อไป ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ ซึ่งบัญญัติ
หลักการเดียวกันนี้ไว้ในวรรคหนึ่ง จึงได้ขยายมาตรการป้องกันไว้ไว้ในวรรคสามว่า “บทบัญญัติมาตรานี้
ให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย ...”
โดยมีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนไว้ในมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ว่าเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง
เฉพาะตัว เมื่อได้กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ นี้ จึงทำให้เห็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ
ได้ว่า ประสงค์จะห้ามมิให้บุคคลที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนอยู่กับภาคธุรกิจการค้า ไม่ว่าจะโดยตนเองหรือ
คู่สมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของตนในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เว้นแต่จะได้ปฏิบัติ
ให้ถูกต้องตามข้อกำหนดที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้จึงต้องถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้ที่ดำรงตำแหน่ง
รัฐมนตรีจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องจึงจะดำรงอยู่ในตำแหน่งต่อไปได้ หากใช้เป็นหน้าที่ของคู่สมรส
หรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีไม่ เพราะหากตีความกฎหมายเช่นนั้น
ก็จะทำให้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญส่วนนี้ใช้บังคับมิได้ ซึ่งหาถูกต้องไม่

ในส่วนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง
บัญญัติให้จำนวนหุ้น รวมทั้งการโอนหุ้นจำนวนที่เกินให้แก่นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์
ของผู้อื่น ต้องเป็นไป “ตามที่กฎหมายบัญญัติ” นั้น มิได้หมายความว่า จะต้องมีการตรากฎหมายอนุวัติ
การให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญนี้ขึ้นมาใหม่ หากมีกฎหมายเดิมใช้บังคับกับเรื่องนี้ให้ดำเนินไปตามเจตนารมณ์
ของรัฐธรรมนูญได้ ก็ถือว่ามีกฎหมายบัญญัติรองรับไว้แล้ว ในกรณีนี้ได้มีพระราชบัญญัติการจัดการ
หุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติรองรับไว้ในมาตรา ๔ (๒) ว่าจำนวนหุ้นที่รัฐมนตรี

จะถือไว้ได้ต้องไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น ซึ่งมีได้มีข้อขัดข้องอะไรเลยที่จะนำมาใช้บังคับกับกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี และสำหรับวิธีการที่จะคงถือหุ้นจำนวนที่เกินต่อไปนั้น มาตรา ๕ ก็บัญญัติสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง ไว้ว่า (๑) จะต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และ (๒) จะต้องโอนหุ้นนั้นให้แก่นิติบุคคลจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นภายใน ๕๐ วันนับแต่วันที่ได้แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ ซึ่งก็สามารถนำมาอนุโลมใช้บังคับกับกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรีได้เช่นกัน ดังนั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องตรากฎหมายใหม่ขึ้นมาใช้บังคับกับกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรีเป็นการเฉพาะแต่อย่างใด

บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ มีเจตนารมณ์ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ต้องแจ้งความประสงค์ในการรับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือการเป็นผู้ถือหุ้นต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อป้องกันไม่ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี มีผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะกับการประกอบธุรกิจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและครอบครัว อันเป็นการควบคุมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้ชัดเจนว่า ให้เป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เป็นผู้แจ้ง และความในวรรคสามที่ให้นำบทบัญญัติมาตรานี้มาใช้บังคับกับกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะนั้น หมายถึงบทบัญญัติในเรื่องการเป็นหุ้นส่วนหรือการเป็นผู้ถือหุ้นที่อยู่ในเกณฑ์ที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องแจ้งความประสงค์รับประโยชน์ต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. เท่านั้น ไม่ได้รวมถึงหน้าที่ในการแจ้งความประสงค์ด้วย เพราะกฎหมายมิได้ควบคุมกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เนื่องจากไม่ใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การแจ้งความประสงค์ที่จะรับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เป็นการจัดการทรัพย์สินประเภทหนึ่ง ซึ่งโดยสภาพแล้ว มิใช่เป็นสิทธิเฉพาะตัวที่จะต้องกระทำด้วยตนเอง นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีจึงสามารถแจ้งความประสงค์ในการรับประโยชน์สำหรับหุ้นส่วนหรือหุ้นของกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะได้

พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นกฎหมายที่ออกตามความในมาตรา ๒๐๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่เป็นบทบัญญัติในเรื่องเดียวกันกับมาตรา ๒๖๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จึงเป็นกฎหมายที่นำมาใช้รองรับมาตรา ๒๖๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ เพียงแต่มาตรา ๒๖๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติเพิ่มเติมให้รวมถึงคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย และแม้มาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว จะไม่มีบทบัญญัติให้รัฐมนตรีแจ้งความประสงค์ที่จะรับประโยชน์สำหรับหุ้นส่วนหรือหุ้นของกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะก็ตาม แต่การที่รัฐมนตรีจะต้องแจ้งความประสงค์รับประโยชน์สำหรับหุ้นส่วนหรือหุ้นของกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะนั้น เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้นำบทบัญญัติสำหรับนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมาใช้บังคับ เมื่อบทบัญญัติสำหรับนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไร ก็ย่อมจะนำมาใช้กับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะอย่างนั้น ไม่จำเป็นต้องบัญญัติถึงคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นการเฉพาะอีก ฉะนั้นจำนวนหุ้นส่วนหรือหุ้นของกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่อยู่ในเกณฑ์ต้องแจ้งความประสงค์การรับประโยชน์ จึงต้องถือตามจำนวนเดียวกันกับหุ้นของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ตามที่พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้กำหนดไว้แล้ว คือ เกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น

นอกจากนี้ แม้จะยังไม่มีแบบแจ้งความประสงค์สำหรับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ก็ไม่เป็นเหตุยกเว้นที่จะไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๖๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ เนื่องจากมาตรา ๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้ มิได้กำหนดให้การแจ้งความประสงค์ต้องแจ้งตามแบบที่กำหนดไว้ ซึ่งต่างกับเรื่องการโอนหุ้นให้นิติบุคคลตามมาตรา ๕ (๒) ที่กฎหมายกำหนดให้ทำตามแบบ ทั้งนี้ เพื่อควบคุมมิให้มีข้อสัญญาที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ถึงแม้ผู้ถูกร้องจะได้แจ้งบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๒๕๕ แล้ว ก็ไม่ถือว่าเป็นการแจ้งความประสงค์จะรับประโยชน์จากการถือหุ้นตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ ไปด้วย เพราะบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๖๕ มีวัตถุประสงค์ต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติให้แจ้ง ทรัพย์สินให้สาธารณะทราบว่ามีทรัพย์สินทั้งหมดเท่าใด ส่วนมาตรา ๒๖๕ เป็นเรื่องการรับประโยชน์ จากทรัพย์สินส่วนที่เกินจากที่กฎหมายกำหนด จึงเป็นคนละกรณีกัน นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี มีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้ครบถ้วนทั้งสองมาตรา ไม่อาจอนุโลมถือได้ว่า เมื่อยื่นแจ้งบัญชีทรัพย์สิน ตามมาตรา ๒๕๕ แล้ว จะถือเป็นการแจ้งความประสงค์ตามมาตรา ๒๖๕ ไปด้วย

สำหรับคำคัดค้านของผู้ถูกร้องที่อ้างว่าไม่มีเจตนาที่จะฝ่าฝืนกฎหมายนั้น เห็นว่า ผู้ถูกร้อง เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีและเคยถูกร้องในเรื่องเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งกรรมการ ในบริษัทที่มุ่งหาผลกำไรมาก่อนแล้ว ตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๔๔ นอกจากนี้ หลังรับตำแหน่งรัฐมนตรีเพียง ๒ วัน เลขานุการ ป.ป.ช. ก็ได้บรรยายให้ทราบถึงการแจ้งความประสงค์ ตามมาตรา ๒๖๕ แล้ว โดยมีรัฐมนตรีอื่นที่แจ้งความประสงค์ตามมาตรา ๒๖๕ ภายในกำหนดเวลา ที่กฎหมายบัญญัติ ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องทราบถึงบทบัญญัติมาตรา ๒๖๕ เป็นอย่างดีแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตาม จึงถือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายโดยเจตนา

ข้อคัดค้านของผู้ถูกร้องที่ว่า สมาชิกวุฒิสภาไม่มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ประธานวุฒิสภา ส่งเรื่อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ได้ นั้น เห็นว่า ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) นั้น มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ มาบังคับใช้ด้วย ซึ่งหมายถึงให้สิทธิของ สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาของแต่ละสภา เพื่อขอให้ส่งเรื่องให้ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย สำหรับข้อความตอนท้ายมาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ที่บัญญัติให้คณะกรรมการ การเลือกตั้ง มีสิทธิส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วยนั้น มิใช่เป็นการตัดสิทธิสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะใช้สิทธิร้องขอให้ประธานของแต่ละสภาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัย แต่เป็นการเพิ่มช่องทางในการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้อีกช่องทางหนึ่ง สมาชิก วุฒิสภาจึงมีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้

สำหรับปัญหาว่าความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจะสิ้นสุดลงเมื่อใดนั้น เห็นว่าสิ้นสุดลงเมื่อพ้นกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง เพราะมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) บัญญัติให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ ซึ่งหมายถึงว่า เมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งตามที่กำหนดไว้เกิดขึ้น ความเป็นรัฐมนตรีย่อมต้องสิ้นสุดลงทันที ไม่ใช่สิ้นสุดลงในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ส่วนมาตรา ๕๒ นั้น เป็นการบัญญัติถึงการออกจากตำแหน่งไว้เพื่อแก้ปัญหาอันเกี่ยวกับกิจการที่รัฐมนตรีได้ทำไปหลังจากความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงแล้วจนถึงวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ไม่ให้กระทบถึงกิจการที่ทำไปในระหว่างนั้น หากความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ย่อมไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติรับรองกิจการที่ทำไปก่อนการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความเห็นว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ตั้งแต่วันที่พ้นกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

นายจรัญ ภักดีธนากุล

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายจรูญ อินทจาร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๑๑/๒๕๕๑

วันที่ ๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ประเด็นวินิจฉัย

คดีมีประเด็นตามคำร้องที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของ นายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๒๖๕ หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น
- (๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา

การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้รวมถึงทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย”

มาตรา ๒๖๕ บัญญัติว่า “นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามวรรคหนึ่ง มิได้

บทบัญญัติมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

นอกจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ได้บัญญัติให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทแล้ว พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันได้บัญญัติเกี่ยวกับจำนวนการถือหุ้น ขั้นตอนและวิธีการแจ้งหรือโอนหุ้นของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีไว้ ดังนี้

มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “รัฐมนตรี” หมายความว่า นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีแต่ละคนในคณะรัฐมนตรี”

มาตรา ๔ บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ในห้างหุ้นส่วนจำกัด รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบไม่เกินร้อยละห้าของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น

(๒) ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด รัฐมนตรีเป็นผู้ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น”

มาตรา ๕ บัญญัติว่า “ในกรณีที่รัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีดำเนินการต่อไปนี้

(๑) แจกเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และ

(๒) โอนหุ้นส่วนหรือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้นิติบุคคลภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ และเมื่อได้ดำเนินการโอนหุ้นส่วนหรือหุ้นให้กับนิติบุคคลใดแล้ว ให้รัฐมนตรีแจกเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ออนหุ้นส่วนหรือหุ้นนั้น”

ข้อเท็จจริงปรากฏว่า นายไชยา สะสมทรัพย์ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนและนางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ว่า นางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสมีรายการเงินลงทุนที่เป็นหุ้นส่วนในบริษัททรัพย์สกล จำกัด จำนวน ๒๕,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละห้าสิบของทุนจดทะเบียนทั้งหมด การถือหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้อง จึงเป็นการถือหุ้นเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทดังกล่าว และไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ แต่อย่างใด

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ และมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และบทบัญญัติมาตรา ๔ และมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ แล้ว บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นบทบังคับให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะรวมถึงทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นด้วย รวมทั้งให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องแจ้งการเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเพื่อให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตรวจสอบ และหากนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมีหุ้นส่วนเกินร้อยละห้าของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือเป็นผู้ถือหุ้นเกินร้อยละห้า

ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัท และประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย

ในกรณีการเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทของกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคสาม ได้บัญญัติให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับกรณีการเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีมาใช้บังคับกับกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย

กรณีมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติไว้โดยมีวัตถุประสงค์เช่นใดนั้น เห็นว่า เหตุผลของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ เนื่องมาจากบทบัญญัติในมาตรา ๒๐๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้รัฐมนตรีต้องไม่เป็นผู้ถือหุ้นหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป รัฐมนตรีผู้นั้นจะต้องแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้รัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น และมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันได้บัญญัติหลักการและสาระสำคัญอย่างเดียวกันกับมาตรา ๒๐๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ แต่ในบทบัญญัติของมาตรา ๒๖๕ วรรคสาม บัญญัติว่า บทบัญญัติมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ วรรคสาม ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

มีปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า การที่พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มิได้แก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของกลุ่มสมรสรัฐมนตรี จะมีผลใช้บังคับกับคู่สมรสของรัฐมนตรีด้วยหรือไม่ เห็นว่า มาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันมิให้มีการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์อันเป็นส่วนที่ ๒ ในหมวด ๑๒ เรื่องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้มีการบังคับใช้รัฐธรรมนูญบรรลุผล แม้ว่าพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวจะมีได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ก็มีได้มีผลให้บทบัญญัติในมาตรา ๒๖๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันไม่มีผลใช้บังคับ เมื่อบทบัญญัติในมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าในกรณีรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท รัฐมนตรีผู้นั้นจะต้องแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้โอนหุ้นในบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อวิธีการอันเป็นสาระสำคัญเพื่อให้มีการบังคับใช้มาตรา ๒๐๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บรรลุผล ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่มีสาระสำคัญอย่างเดียวกันกับมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน แม้ว่าพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ จะมีได้แก้ไขให้ใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรของรัฐมนตรีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญปัจจุบันก็ตาม แต่ก็สามารถนำมาบังคับใช้เพื่อให้เกิดสภาพบังคับได้และเป็นไปตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติในมาตรา ๒๖๕ ปัจจุบัน จากข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ถูกร้องมิได้กระทำการดั่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๕ แต่อย่างใด จึงเห็นว่าการกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ อันเป็นการกระทำอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๒๖๕

มีปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อใด เห็นว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี เพราะรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) บัญญัติให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ ซึ่งหมายถึงว่า เมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งตามที่กำหนดไว้เกิดขึ้น ความเป็นรัฐมนตรีย่อมต้องสิ้นสุดลงทันที ไม่ใช่สิ้นสุดลงในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ส่วนมาตรา ๘๒ นั้น เป็นเพียงบทบัญญัติถึงการออกจากตำแหน่งไว้เพื่อแก้ปัญหาอันเกี่ยวกับกิจการที่รัฐมนตรีได้ทำไปหลังจาก ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงแล้วจนถึงวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ไม่ให้กระทบกระเทือนกิจการที่

กระทำไปในระหว่างนั้น หากความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย กรณีย่อมไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติรับรองกิจการที่ทำไปก่อนการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุดังวินิจฉัยข้างต้น จึงเห็นว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๒๖๕ ตั้งแต่วันที่พ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี

นายจรูญ อินทจาร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน

ของ นายเฉลิมพล เอกอรุณกุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๑๑/๒๕๕๑

วันที่ ๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ประเด็นวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๕ หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) บัญญัติให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ..(๗) กระทำการอันต้องห้ามตาม... มาตรา ๒๖๕ ซึ่งการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ นั้นก็คือ รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ถ้ารัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไปก็ต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง และก็ต้องโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง) บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรีด้วย (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๖๕ วรรคสาม)

ดังนั้น คู่สมรสต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ถ้าประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป รัฐมนตรีก็ต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง และคู่สมรสของรัฐมนตรีก็ต้องโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่รัฐมนตรีได้รับแต่งตั้ง ก็คือ พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมิได้บัญญัติกรณีห้ามคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี แต่โดยที่รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๖๕ ได้กำหนดหลักการเพิ่มเติม โดยห้ามรวมไปถึงคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย ดังนั้น ในการใช้หรือตีความก็ต้องยึดถือบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๖๕ เป็นหลัก เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ (รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๖) และนำบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวซึ่งกำหนดรายละเอียดมาพิจารณาประกอบด้วย

พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมาตรา ๔ กำหนดจำนวนหุ้นส่วน หรือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รัฐมนตรี (หรือคู่สมรสของรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี) จะมีหรือถือไว้ได้ดังนี้

(๑) ในห้างหุ้นส่วนจำกัด เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบได้ไม่เกินร้อยละห้า ของทุนทั้งหมดของห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น

(๒) ในบริษัทจำกัดหรือในบริษัทมหาชนจำกัด เป็นผู้ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น

ถ้าถือหุ้นเกินร้อยละห้า ส่วนที่เกินจะต้องจำหน่ายจ่ายโอนออกไป แต่ถ้ารัฐมนตรี (หรือคู่สมรสของรัฐมนตรี) ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนที่เกินกว่าร้อยละห้า มาตรา ๕ ก็กำหนดให้รัฐมนตรีดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และ

(๒) โอนหุ้นส่วนหรือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้นิติบุคคลภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ได้แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ และได้ดำเนินการโอนหุ้นส่วนหรือหุ้นให้กับนิติบุคคลแล้ว ให้รัฐมนตรีแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้ออนหุ้นส่วนหรือหุ้นนั้น

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องคงไว้ซึ่งความเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัททรัพย์สกลสง จำกัด จำนวน ๒๕,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละห้าสิบของทุนจดทะเบียนทั้งหมด (ทุนจดทะเบียนทั้งหมดของบริษัท ๕๐,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท) ซึ่งเกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ของบริษัท และไม่ได้จำหน่าย

จ่ายโอนออกไปให้เหลือเพียงไม่เกินร้อยละห้า และตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ผู้ถูกจำหน่ายจ่ายโอนออกไปให้เหลือเพียงไม่เกินร้อยละห้า และตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องมิได้แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบว่า ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการที่คู่สมรสถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวในส่วนที่เกินกว่าร้อยละห้า ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และโอนหุ้นให้นิติบุคคลภายใน ๕๐ วัน นับแต่วันที่ได้แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ กับแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายใน ๑๐ วันนับแต่วันที่ได้ออนหุ้นนั้น จึงเป็นกรณีที่ผู้ถูกร้องกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญ ประกอบกับพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๕

ข้ออ้างของผู้ถูกร้องที่ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง และวรรคท้าย มีข้อห้ามรัฐมนตรี คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งจำนวนหุ้นถือเป็นสาระสำคัญที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่ขณะนี้กฎหมายที่ออกตามความในมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญ ยังมีได้ตราออกมาบังคับใช้ เมื่อยังไม่มีกฎหมายกำหนดจำนวนหรือสัดส่วนและหลักเกณฑ์การถือหุ้นของคู่สมรสของรัฐมนตรีไว้ การนำบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาใช้บังคับให้เป็นผลร้ายแก่คู่สมรสของรัฐมนตรี จึงไม่อาจกระทำได้นั้น

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ ในขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกาศใช้ เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ อ้างถึง “จำนวนตามที่กฎหมายบัญญัติ” และ “ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ในวรรคหนึ่ง และในวรรคสาม บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรานี้มาใช้บังคับกับคู่สมรสของรัฐมนตรีด้วย ก็ต้องนำบทบัญญัติของพระราชบัญญัติดังกล่าวมาใช้ประกอบกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น “จำนวนตามที่กฎหมายบัญญัติ” ก็หมายความว่าจำนวนตามที่พระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติ และ “ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ก็หมายความว่ารายละเอียดก็จะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ข้ออ้างของผู้ถูกร้องข้อนี้จึงฟังไม่ขึ้น

ผู้ถูกร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ มิได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ว่าประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นผู้ถือหุ้นของ

คู่สมรส ความประสงค์ในการโอนหุ้นส่วนหรือหุ้นให้นิติบุคคลจัดการทรัพย์สินแทนถือเป็นสิทธิของ คู่สมรสเป็นการเฉพาะตัวเพราะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ผู้อื่นจะแสดงเจตนาแทนย่อมไม่มีผลทางกฎหมาย รัฐมนตรีย่อมไม่สามารถบังคับให้คู่สมรสจัดการ โอนหุ้นส่วนหรือหุ้นของคู่สมรสให้แก่นิติบุคคลได้ หากรัฐมนตรีแจ้งความประสงค์เป็นหนังสือต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับหุ้นส่วนหรือหุ้นของ คู่สมรสภายในสามสิบวัน และจัดการโอนหุ้นที่มีใช้ทรัพย์สินของตนแต่เป็นทรัพย์สินของคู่สมรส การแจ้งเป็นหนังสือต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. และการโอนก็ไม่มีผลผูกพันคู่สมรสตามกฎหมาย ดังนั้น หน้าที่ในการแจ้งจึงเป็นของคู่สมรสมิใช่ของรัฐมนตรี

พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อบุคคลใดได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี มีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน ก็ย่อมถือได้ว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลสาธารณะที่จะต้องเสียสละเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ คู่สมรส และบุตรก็ควรที่จะสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่นั้นด้วย ความมุ่งหมายของบทบัญญัติมาตรา ๒๖๕ ของ รัฐธรรมนูญ (รวมทั้งพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ ด้วย) ก็เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์อันเป็นหลักประกัน ในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีให้เป็นไปโดยสุจริต และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ เป็นสำคัญ จึงต้องมีการกำหนดจำนวนความเป็นหุ้นส่วนหรือความเป็นผู้ถือหุ้น ในห้างหุ้นส่วนหรือ บริษัทของรัฐมนตรี คู่สมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่สามารถโอนส่วนจำนวนที่เกินกำหนด ให้นิติบุคคลหรือผู้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นเพื่อให้เข้ามาจัดการทรัพย์สินแทนให้ ในการปฏิบัติตาม บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ นี้ รัฐมนตรีกับคู่สมรสจึงต้องหารือกันว่าจะดำเนินการอย่างไร จะจำหน่ายจ่ายโอนหุ้นส่วนที่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดออกไปเสียหรือไม่ หรือประสงค์จะได้รับ ประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในส่วนที่เกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด ก็ต้องแจ้งให้ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และโอนหุ้นให้ นิติบุคคลภายใน ๕๐ วัน ตามที่กฎหมายบัญญัติต่อไป การโอนหุ้นนั้น ในเมื่อหุ้นนั้นเป็นของคู่สมรส ของรัฐมนตรี คู่สมรสของรัฐมนตรีย่อมเป็นผู้โอน แต่การแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบนั้น คู่สมรสมิได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีด้วย จึงย่อมเป็นหน้าที่ของรัฐมนตรี ข้ออ้างของผู้ถูกร้องข้อนี้ จึงฟังไม่ขึ้น

ผู้ถูกร้องอ้างต่อไปอีกว่า ในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องและ คู่สมรส ในกรณีเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

หลังจากผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีฯ เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ โดยได้แจ้งว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องถือหุ้นในบริษัททรัพย์สกลสง จำกัด จำนวน ๒๕,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละห้าสิบของทุนจดทะเบียนทั้งหมด โดยประธานกรรมการ ป.ป.ช. ลงชื่อรับทราบแล้ว ประกอบกับการแจ้งความประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีแบบ ย่อมถือได้ว่าการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๒๕๔ ประกอบกับมาตรา ๒๖๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นการแจ้งต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญด้วย นอกจากนี้ การที่ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ลงชื่อรับทราบการยื่นแจ้งการถือหุ้นของคู่สมรสของผู้ถูกร้อง เป็นกรณีที่ตนเองมิได้มีเจตนาหรือจงใจกระทำการฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔

พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรส ตามมาตรา ๒๕๔ ของรัฐธรรมนูญ และประธานกรรมการ หรือกรรมการ ป.ป.ช. ลงชื่อในแบบนั้นด้วย หมายความว่า ประธานกรรมการ หรือกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับทราบจำนวนทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสตามที่ระบุไว้ในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินนั้นแล้วเท่านั้น การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเป็นการปฏิบัติตามมาตรา ๒๕๔ ของรัฐธรรมนูญ มิใช่ตามมาตรา ๒๖๔ ผู้ถูกร้องและคู่สมรสมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๒๖๔ ด้วย โดยจะต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด คือร้อยละห้า ถ้าเกินก็ต้องจำหน่ายจ่ายโอนส่วนที่เกินร้อยละห้า แต่ถ้าประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในส่วนที่เกินร้อยละห้า ก็ต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และต้องโอนหุ้นให้นิติบุคคล ซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นต่อไป จะเอาเรื่องการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามมาตรา ๒๕๔ มาอ้างไม่ได้เป็นคนละเรื่องกันและการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๖๔ ก็ไม่เกี่ยวกับว่ามีเจตนาหรือไม่มีเจตนา จงใจหรือไม่จงใจด้วย ถ้าไม่ปฏิบัติตามก็ถือว่ากระทำการอันต้องห้ามตามมาตราดังกล่าว ข้ออ้างของผู้ถูกร้องข้อนี้จึงฟังไม่ขึ้น

ผู้ถูกร้องอ้างว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๔ เป็นการจำกัดสิทธิในการเป็นหุ้นส่วนหรือการเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนของรัฐมนตรี คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จึงถือว่าเป็นการจำกัดสิทธิในเรื่องทรัพย์สิน ซึ่งรัฐธรรมนูญได้รับรองหรือ

คุ้มครองไว้ (มาตรา ๔๑ และมาตรา ๒๕) จึงต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิในกิจการเป็นหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทของรัฐมนตรี คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรีมิได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญ ก็เป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเองอยู่ในหมวด ๑๒ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๒ การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ซึ่งความมุ่งหมายแห่งบทบัญญัตินี้ ก็เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ อันเป็นหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีให้เป็นไปโดยสุจริตและคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ มิใช่เป็นเรื่องการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินดังที่ผู้ถูกร้องอ้าง ข้ออ้างของผู้ถูกร้องข้อนี้จึงฟังไม่ขึ้นเช่นกัน

จึงเห็นว่าความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๒๖๕ และสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่พ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี

นายเฉลิมพล เอกอรุ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายอนุรักษ์ มาประณีต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๑๑/๒๕๕๑

วันที่ ๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ความเห็น

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยประการแรกว่า ผู้ร้องมีอำนาจยื่นคำร้องคดีนี้หรือไม่ เห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๐ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภาตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนดจึงมีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ คดีนี้สมาชิกวุฒิสภาจำนวนสามสิบหกคน ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภา จึงเป็นไปตามเงื่อนไขตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดแล้ว จึงมีอำนาจร้องเป็นคดีนี้ได้

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๕ หรือไม่ การกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) คดีนี้คือการกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๕ กรณีนายไชยา สะสมทรัพย์ มิได้แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งว่าคู่สมรสประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท และคู่สมรสมิได้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ มีใจความเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐๕ แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ได้กำหนดหลักการเพิ่มขึ้นในวรรคที่สาม โดยห้ามรวมไปถึงคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งตราขึ้นตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๒๐๕ ข้อความในมาตรา ๔ และมาตรา ๕ กำหนดให้รัฐมนตรีที่ประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ในส่วนที่เกินร้อยละห้า ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และต้องโอนหุ้นส่วนหรือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นให้นิติบุคคลภายในเก้าสิบวัน แต่เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันแล้วยังมิได้มีการตรากฎหมายบัญญัติถึงคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะว่าจะต้องปฏิบัติเช่นใด จะให้นำพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลมก็ไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา ๕ (๒) ที่จะต้องโอนหุ้นส่วนหรือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทให้นิติบุคคล นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีสามารถโอนหุ้นส่วนของกลุ่มสมรสได้หากกลุ่มสมรสยินยอม แต่ถ้ากลุ่มสมรสยินยอมไม่ว่าจะเป็นสินสมรสหรือสินส่วนตัว จะเข้าไปจัดการทรัพย์สินอันเป็นหุ้นส่วนหรือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทของกลุ่มสมรสได้อย่างไร จะถือสิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ เข้าไปบังคับจัดการตามคำพิพากษาที่ไม่น่าจะกระทำได้ ทั้งจะเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ ซึ่งบัญญัติว่า สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หากพิจารณาถึงบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ความสามารถทำนิติกรรมของผู้เยาว์จะกระทำได้เพียงใด ผู้แทนโดยชอบธรรมจะกระทำได้เพียงใด รัฐมนตรีจะประสงค์ได้รับประโยชน์แสดงความประสงค์แทนผู้เยาว์ได้หรือไม่ยังไม่มียกกฎหมายบัญญัติไว้เช่นกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นที่ยังมิได้มีกฎหมายบัญญัติให้ครอบคลุมถึงคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรเกี่ยวกับการเป็นหุ้นส่วนหรือการถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทและนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีจะต้องกระทำการอย่างไรในกรณีดังกล่าวจะถือว่านายไชยา สะสมทรัพย์ กระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ มิได้ ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข จึงไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓)

นายบุรีรักษ์ มาประณีต

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายบุญส่ง กุลบุปผา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๑๑/๒๕๕๑

วันที่ ๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ประเด็นวินิจฉัย

ประเด็นพิจารณาวินิจฉัยมีว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๕ หรือไม่

ความเห็น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ บัญญัติว่า นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามวรรคหนึ่ง มิได้

บทบัญญัติมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ตามนัยแห่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตรานี้มุ่งเน้นที่จะจำกัดจำนวนการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นของรัฐมนตรีให้มีได้ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้โดยสรุปความว่า ให้นายกรัฐมนตรีมีหุ้นได้ไม่เกินร้อยละห้า ก็โดยเหตุผลที่ว่าหากปล่อยให้รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วน

หรือถือหุ้นเกินกว่าที่กำหนดก็จะเป็นช่องทางให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์ในการดำรงตำแหน่งได้ โดยมีขอบอันเป็นการป้องกันมิให้รัฐมนตรีเข้าไปมีอำนาจจัดการห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นในเวลาเดียวกับที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันในการปฏิบัติหน้าที่และความซื่อสัตย์สุจริตนำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่รัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็นผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทในส่วนเกินกว่าจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ (ร้อยละห้า) ก็ย่อมกระทำได้แต่ต้องแจ้งต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีและให้โอนให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงเห็นได้ว่าแม้บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการถือหุ้นไว้เพียงร้อยละห้าแต่หากรัฐมนตรีจะประสงค์ถือหุ้นหรือคงไว้ในหุ้นมากกว่านี้ย่อมมีสิทธิทำได้ แต่ต้องแจ้งต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในกำหนดสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งและต้องโอนหุ้นให้นิติบุคคลทำการแทน ซึ่งมีใช่เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินนั้นเพราะให้มีสิทธิในทรัพย์สินได้เพียงแต่ต้องแจ้งตามกำหนดและหลักเกณฑ์ในกฎหมาย

เมื่อข้อเท็จจริงฟังยูดิว่านายไชยา สะสมทรัพย์ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนเองและคู่สมรสเมื่อเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข โดยยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ แจ้งว่านางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสของผู้ถูกร้องซึ่งถือหุ้นในบริษัททรัพย์สกลเฮง จำกัด จำนวน ๒๕,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละห้าสิบของทุนจดทะเบียนทั้งหมด โดยประธานกรรมการ ป.ป.ช. ลงชื่อรับทราบแล้ว ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ว่าการประสงค์ได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นต้องแจ้งต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี จึงเป็นหน้าที่ของผู้ถูกร้องจะต้องแจ้งความประสงค์ได้รับประโยชน์ภายในเวลาที่กำหนด เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ถูกร้องมิได้แจ้งความประสงค์ในการที่จะได้รับประโยชน์จนพ้นกำหนดระยะเวลาสามสิบวันตามรัฐธรรมนูญกำหนดไว้แล้วเป็นผลให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเป็นการเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗)

ส่วนที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า การที่ผู้ถูกร้องแจ้งเรื่องการเป็นผู้ถือหุ้นของกลุ่มสมรสต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. รับทราบแล้วตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ถือว่าเป็นการแจ้งความประสงค์ได้รับประโยชน์จากการเป็นผู้ถือหุ้นของกลุ่มสมรสต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๒๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แล้ว จึงไม่มีเจตนาฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญนั้น เห็นว่าการที่ผู้ถูกร้องแจ้งบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนเองและกลุ่มสมรสต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ต้องดำเนินการตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นกรณีแยกต่างหากจากหน้าที่ที่จะต้องแจ้งความประสงค์ขอรับประโยชน์ตามมาตรา ๒๖๕ วรรคแรก ซึ่งรัฐมนตรีมีหน้าที่ต้องกระทำการดังกล่าวทั้งสองกรณี เหตุผลดังที่ผู้ถูกร้องอ้างมาดังกล่าวนี้ฟังไม่ขึ้น

อาศัยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมาแล้วข้างต้น มีความเห็นว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๕

นายบุญส่ง กุลบุปผา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายวสันต์ ตรี้อยพิสุทธิ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๑๑/๒๕๕๑

วันที่ ๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ประเด็นวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๕ หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเมื่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเข้ารับตำแหน่ง มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งเป็นรายการทรัพย์สินของตนเอง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะในวันที่เข้ารับตำแหน่ง และต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ยังประสงค์จะได้รับประโยชน์ต่อไป ให้แจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ซึ่งความในวรรคสามของมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับถึงคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย นายไชยา สะสมทรัพย์ ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ โดยแสดงรายการทรัพย์สินของคู่สมรส คือนางจุไร สะสมทรัพย์ ว่าถือหุ้นในบริษัททรัพย์ฮกเฮง จำกัด จำนวน ๒๕,๐๐๐ หุ้น มูลค่าหุ้นละ ๑๐๐ บาท คิดเป็นเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท และคิดเป็นร้อยละห้าสิบของทุนจดทะเบียน ซึ่งเป็นจำนวนหุ้นเกินกว่า

ร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ของบริษัทฯ อันเป็นการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แล้ว และแบบแสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าวมิได้แสดงรายละเอียดอะไรในอันที่จะถือเป็นการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ด้วย ดังที่ผู้ถูกร้องอ้าง แต่ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบว่าจะประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการที่คู่สมรสถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี จึงต้องถือว่าผู้ถูกร้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เท่านั้น แต่ยังมีได้ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕

ปัญหาต่อไปมีว่า มีกฎหมายกำหนดจำนวนหุ้นส่วนหรือหุ้นของกลุ่มสมรสของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีหรือไม่ และใครมีหน้าที่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ (๒) กำหนดว่ารัฐมนตรีจะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน จำกัด ได้ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ แม้มิได้มีบทบัญญัติถึงจำนวนหุ้นของกลุ่มสมรสหรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรีก็ตาม แต่เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคท้าย ให้นำบทบัญญัติที่บังคับนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีมาใช้บังคับถึงคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วยจึงต้องถือว่าคู่สมรสของรัฐมนตรีย่อมอยู่ภายใต้ข้อกำหนดเช่นเดียวกับรัฐมนตรี เมื่อปรากฏว่าจำนวนหุ้นของ นางจุไร สะสมทรัพย์ ในบริษัททรัพย์ฮอกเฮง จำกัด จำนวน ๒๕,๐๐๐ หุ้น มีจำนวนเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทนั้น กรณีจึงต้องบังคับตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ ประกอบด้วยพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ก็ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และต้องโอนหุ้นให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ทั้งนี้ ผู้มีหน้าที่แจ้งก็คือผู้ถูกร้องนั่นเอง แม้ว่าพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ จะไม่ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีแจ้งความประสงค์ที่จะรับประโยชน์จากการเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นของกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะก็ตามแต่เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคท้าย บัญญัติให้นำบทบัญญัติสำหรับนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วยโดยไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ รัฐมนตรีจึงมีหน้าที่ต้องแจ้งความประสงค์จะรับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวของกลุ่มสมรสและบุตรที่ยังไม่

บรรลุนิติภาวะต่อประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติด้วย การหลงลืมหรือ การเข้าใจผิดในข้อกฎหมายไม่อาจยกขึ้นแก้ตัวในกรณีเช่นนี้ได้ ส่วนการโอนหุ้น แม้จะเป็นสิทธิ เฉพาะตัวของคู่สมรสที่จะยินยอม โอนหุ้นหรือไม่แต่ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระทำอันต้องห้ามของ ผู้ถูกร้องตามที่กฎหมายบังคับ เพื่อป้องกันการเอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจที่ตนเองและบุคคลในครอบครัว มีส่วนได้เสียเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าผู้ถูกร้องบังคับคู่สมรสไม่ได้ นั้น ก็เป็นเรื่อง ภายในครอบครัวของผู้ถูกร้อง เมื่อผู้ถูกร้องแก้ปัญหภายในครอบครัวของตนเองไม่ได้ ผู้ถูกร้อง ก็ไม่สมควรเป็นรัฐมนตรีที่จะต้องแก้ปัญหของประเทศชาติต่อไป

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมา จึงมีความเห็นว่านายไชยา สะสมทรัพย์ ผู้ถูกร้อง กระทำการอัน ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ และมีผลให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๕

นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายสุพจน์ ไข่มุกด์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๑๑/๒๕๕๑

วันที่ ๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ประเด็นวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัวกรณีเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๒๖๕ หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๘๑ กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดมีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าความเป็นรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีตามคำร้องที่ผู้ร้องร้องว่า นางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ผู้ถูกร้อง ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัททรัพย์สกลสง จำกัด และไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบว่าประสงค์จะได้ประโยชน์จากการที่คู่สมรสถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี กรณีจึงเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๒๖๕ ที่อยู่ในอำนาจศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัว หรือไม่

ในประเด็นดังกล่าวรับฟังข้อเท็จจริงเป็นยุดิว่านางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ผู้ถูกร้อง ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัททรัพย์สกลสง จำกัด และผู้ถูกร้องก็ได้แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบว่าประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการที่คู่สมรสถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี

เห็นได้ว่า มาตรา ๒๖๕ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่กำหนดไว้ นั้น มีผลบังคับทันทีโดยไม่ต้องบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับ เพราะในเนื้อหาของมาตรา ๒๖๕ วรรคสาม มิได้บัญญัติคำว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” แต่อย่างไร ส่วนจำนวนหุ้นตามมาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้รัฐมนตรีต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ นั้น รัฐธรรมนูญกำหนดให้บัญญัติกฎหมายเพื่อกำหนดจำนวนหุ้นที่รัฐมนตรีต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าขณะที่ผู้ถูกร้องเข้ารับตำแหน่งนั้น แม้ยังไม่มีกฎหมายอนุวัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคแรก ก็ตาม กรณีดังกล่าวจึงต้องถือจำนวนหุ้นตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ประกอบมาตรา ๔ ที่กำหนดให้รัฐมนตรีเป็นผู้ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นของบริษัทและมีหน้าที่แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบว่าประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการที่คู่สมรสถือหุ้นในส่วนที่เกินกฎหมายกำหนดในบริษัทดังกล่าว ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี แต่ไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ

การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคสาม กำหนดให้นำบทบัญญัติมาตรานี้มาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม นั้น หมายความว่า หากรัฐมนตรีประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทต่อไป รัฐมนตรีผู้นั้นต้องเป็นผู้แจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง มิได้หมายรวมถึงผู้แจ้งนั้นคือคู่สมรสหรือบุคคลอื่นใด การที่นางจุไรฯ มีรายการเงินลงทุนที่เป็นหุ้นจำนวน ๒๕,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท เป็นเงินถึง ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท จากทุนจดทะเบียนทั้งหมดของบริษัทคิดเป็นร้อยละห้าสิบ จึงรับฟังไม่ได้ว่าเกิดขึ้นโดยไม่มีเจตนาฝ่าฝืนกฎหมาย อีกทั้งจำนวนหุ้นที่ถือครองอยู่นั้นก็เป็นทรัพย์สินที่มีจำนวนมาก รัฐมนตรีผู้นั้นที่เป็นผู้ถูกร้องจึงมีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

พิจารณแล้ว จึงวินิจฉัยว่า เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคแรก และวรรคสาม และทำให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓)

นายสุพจน์ ไข่มุกด์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๘/๒๕๕๑

เรื่องพิจารณาที่ ๑๑/๒๕๕๑

วันที่ ๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑

ประเด็นวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของนายไชยา สะสมทรัพย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๒๖๕ หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคแรก บัญญัติว่า นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นการบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการที่ตนเองเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท ต้องแจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง ซึ่งจะต้องมีขั้นตอนในการโอนหุ้นให้นิติบุคคลจัดการทรัพย์สินอีกต่อไป โดยขั้นตอนที่ต้องแจ้งความประสงค์ขอรับประโยชน์จากหุ้นนั้นต่อไป เป็นคนละส่วนกับที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องกระทำต่างหากจากขั้นตอนการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคแรก ซึ่งเป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องแจ้งความประสงค์ขอรับประโยชน์ในหุ้นของตน

เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ วรรคท้าย บัญญัติว่า บทบัญญัติมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๘ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม ย่อมมีความหมายว่าเป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ต้องการควบคุมตรวจสอบการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ส่วนจำนวนหุ้นที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ บัญญัติให้ เป็นไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ เป็นกรณีที่อยู่ในบังคับของพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและ หุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ ที่บัญญัติให้รัฐมนตรีเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นได้ไม่เกิน ร้อยละห้าเช่นเดิมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคท้าย เป็นการบัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรานี้ มาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย มีความหมายว่า คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่ บรรลุนิติภาวะต้องไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปเกินกว่า ร้อยละห้าตามที่พระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔ บัญญัติเช่นกัน ในกรณีที่คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการเป็น หุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นเกินกว่าจำนวนร้อยละห้าตามที่กำหนดไว้แล้ว ให้รัฐมนตรีมีหน้าที่แจ้งความประสงค์ ขอรับประโยชน์ของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะนั้น ตามพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วน และหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ไม่ใช่หน้าที่คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ใดๆ สติขของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะในทรัพย์สินยังคงได้รับความคุ้มครองตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๑ มีสิทธิที่จะแสดงความประสงค์ ประการใดก็ได้ มิได้มีการจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะผู้ถือหุ้นนั้น แต่อย่างใด ส่วนขั้นตอนในการโอนหุ้นให้นิติบุคคลจัดการทรัพย์สินต่อไปนั้น เป็นการดำเนินการ ภายหลังจากการแจ้งความประสงค์ขอรับประโยชน์ของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะแล้ว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งกรณีไม่เป็นเหตุตัดบทให้รัฐมนตรีไม่มีหน้าที่แจ้งความประสงค์ขอรับ ประโยชน์ของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะอย่างไร

การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของนางจุไร สะสมทรัพย์ คู่สมรสว่า มีรายการเงินลงทุนที่เป็นหุ้นในบริษัททรัพย์ฮกเฮง จำกัด จำนวน ๒๕,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท จากทุนจดทะเบียนทั้งหมดของบริษัท (หุ้นจดทะเบียนทั้งหมดของบริษัท

จำนวน ๕๐,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาทเป็นเงิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท) คิดเป็นร้อยละห้าสิบของทุนจดทะเบียนทั้งหมด ซึ่งเป็นการถือหุ้นเกินกว่าร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัท และไม่ปรากฏว่าตั้งแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ผู้ถูกร้องได้แจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ว่า คู่สมรสประสงค์จะได้รับประโยชน์จากการถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ทั้งกรณีได้ความว่าเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๑ นายสุรารุท เมนะเสวต เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้บรรยายให้ทราบถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ ที่กำหนดหลักการเพิ่มเติมนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๐๕ โดยได้ห้ามรวมถึงคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย และปรากฏอีกว่ามีรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลเดียวกัน นายชวรัตน์ ชาญวีรกูล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข แสดงความประสงค์ที่จะได้รับประโยชน์จากหุ้นของคู่สมรส และนายแพทย์สุรพงษ์ สืบวงศ์ดี รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แสดงความประสงค์จะได้รับประโยชน์จากหุ้นของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย การกระทำของนายไชยา สะสมทรัพย์ จึงมีเจตนากระทำการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ ประกอบพระราชบัญญัติการจัดการหุ้นส่วนและหุ้นของรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕ ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ตั้งแต่วันที่พ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ